

IV, 2

humanisties blad voor jonge mensen

TIJN LIBERTIJN LIBERTIJN
LIBERTIJN LIBERTIJN LIBERT

inhoud

TOTALITAIRE DICTATUUR – RONALD VAN
SCHOUWEN
GEDICHTEN
MILITAIRE TEHUIZEN – LEX HEGT
WENDIER TEGEN WETENSCHAP
EEN NIEUWE SPELLING – LUUC BAUER
BRIEF VAN EEN SOLDAAT – GERRIT PELKMAN
HET GEORGANISEERDE HUMANISME – FRITS
VAN OOSTVOORN
H.V. = HUMANISTISCH VERBOND = 'N DOJE KLUP? ?
NOG MEER OPMERKINGEN . . . W. A. VAN DUYL

4e jaargang nr. 2 - 1970
redactie- en administratie-adres: postbus 2332
postgiro: 138277, utrecht
abonnementsprijs: f 7,25
losse nummers: f 1,—
advertentietarief op aanvraag

redactie en medewerkers:
wim van duyl, betty gerritsen, lex hegt, els peekel,
hans nootenboom, frank tas, herry wilhelm.
grafiese verzorging en illustratie: marie reehorst.
druk: j. en d. van der horst - utrecht.

totalitaire dictatuur

Ronald van Schouwen

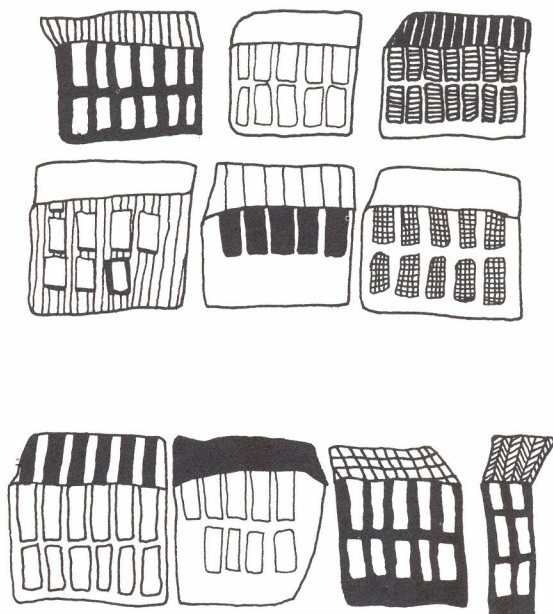
In een tijd, waarin veel over „gezag” wordt gesproken, loont het wellicht de moeite aandacht te besteden aan de m.i. scherpste vorm van het uitoefenen van gezag, n.l. de totalitaire dictatuur. Mijn gebruik van het bijvoeglijk naamwoord „totalitair” was niet toevallig: wat vereenvoudigd kunnen wij zeggen, dat een „gewone” dictatuur alle verzet in woord of daad wil onderdrukken, terwijl een totalitaire dictatuur dat ook wel wil, maar daarenboven niet tevreden is met passiviteit van de onderdanen, maar deze wil dwingen tot enthousiasme voor het regiem en tot het ontplooiën van activiteiten ten dienste ervan. Men kan zich afvragen met welke middelen de totalitaire dictatuur wordt verwezenlijkt en gehandhaafd. Kortweg, door propaganda en terreur, die in feite een twee-eenheid vormen: het eerste dient om te indoctrineren, het tweede om alle tegenstand te onderdrukken. Karakteristiek genoeg richt deze terreur zich niet alleen tegen mensen, wier tegenstand of ongunstige gezindheid gebleken is, maar ook tegen mensen, die men als potentiële vijanden beschouwt. Dit kunnen mensen zijn, die tot het ras (Nazi-Duitsland) of klasse (communistische landen) behoren, die door de heersende ideologie als vijandig wordt gebrandmerkt, maar ook aanhangers van het regiem. Voorbeelden uit de laatste categorie vinden wij te over in de zgn. zuiveringen in de Sovjet-Unie in de tijd van Stalin. We kunnen hierbij denken aan de slachting door hem in de dertiger jaren aangericht onder de bolsjewieken en aan de executies van bijv. Rajk in Hongarije en Clementis in Tsecho-Slowakije en de gevangenschap van Gomulka in Polen na de Tweede Wereldoorlog. De reden, waarom deze communisten uit satellietlanden vervolgd zijn, is waarschijnlijk, dat ze zich te enigertijd een zekere zelfstandige zienswijze hadden gepermitteerd; dat nu hield wellicht — in de ogen van Moskou — het gevaar in, dat genoemde politici zouden pogen hun land losser van de Sovjet-Unie te maken, als Tito in 1948 met Joegoslavië had gedaan. Gelet op het voorgaande is het alteminst toevallig, dat de totalitaire dictatuur een verschijnsel van deze eeuw is, dat we aantreffen en aantreffen in Italië onder Mussolini, Nazi-Duitsland, de Sovjet-Unie en satellietlanden onder Stalin en Communistisch China. De ontwikkeling van de techniek in het algemeen en speciaal die van de moderne middelen van communicatie vergemakkelijken immers zowel de taak van de propagandisten als die van de geheime politie, het terreur-instrument bij uitnemendheid. Ondanks de genoemde technische ontwikkeling echter heeft zich niet elke dictatuur uit onze eeuw tot een totalitaire dictatuur ontwikkeld; dit komt door het feit, dat voor een totalitaire dictatuur een officiële ideologie essentieel is (niet voor niets komt men in nationaal-socialistische geschriften zo vaak de term „Weltanschauung” tegen. Kenmerkend voor deze ideologieën is, dat zij eigenlijk verlossingsleren zijn: de verwezenlijking van de ideologie waaraan in de totalitaire staat wordt gewerkt, betekent een ideale situatie; omdat daaraan niets meer hoeft te worden veranderd, houdt in feite ook de geschiedenis op! In de communistische ideologie is het ideaal de klasseloze maatschappij waarin ieder naar zijn behoefte wordt beloond, in de nationaal-socialistische een maatschappij die heeft afgedaan met de chaos van raciale vermenging en hiërarchisch geordend is volgens het beginsel van de raszuiverheid: de mensen van „hogere” ras overheersen die van „lager” ras. Daar deze ideologieën met b.v. het Christendom gemeen hebben, dat zij een verlossingsleer willen zijn, is er ook geen redelijke discussie over mogelijk, het gaat immers om een „geloof”

— men heeft het of men heeft het niet —. Terecht worden daarom de totalitaire ideologieën wel pseudo-religies genoemd. Het verbluffende ervan voor ons is echter, dat het niet gaat om zaken, die per definitie ondenkbaar zijn, maar om dingen van deze wereld; verder ligt in het algemeen de tijd, dat Christenen de macht van de staat inriepen om mensen die niet het „ware” geloof beleiden tot de orde te roepen, achter ons, maar wordt in de totalitaire staat wel korte metten gemaakt met degenen, die niet zuiver in de leer zijn.

De waarde die de totalitaire staat aan de mens als individu toekent, is gering: „Du bist nichts, dein Volk ist alles” is in dit verband een bekende uitspraak, een Chinese communist ziet de mens als een „schroef”, als een instrument der halve, niet als een wezen, dat een waarde in zichzelf vertegenwoordigt; een opvatting onverenigbaar met een humanistische kijk op de mens. Het zal duidelijk zijn hoezeer van dag tot dag het leven in een totalitaire staat van een ideo door het regiem kan worden beïnvloed. Allereerst is er het leven terwille van de indoctrinatie in veel hogere mate dan bij ons gecollectiviseerd: zo kennen totalitaire landen officiële jeugdorganisaties met in ieder geval in feite een verplicht lidmaatschap, zoals de „Hitler-Jugend” in Duitsland, de „Balilla” in Italië en de „Komsomol” in de Sovjet-Unie; op een deel van de vrije tijd van volwassenen wordt beslag gelegd door organisaties als „Kraft durch Freude” en de Italiaanse „Dopolavoro” (letterlijk: na het werk). Met betrekking tot China citeer ik het volgende: „Ieder menselijk wezen is van het moment dat hij op de lagere school komt, opgenomen in een organisatie, de huisvrouwen inbegrepen. Iedere organisatie is verdeeld in kleine groepen en elk van deze groepen heeft een leider. Alle organisaties zijn ondergeschikt aan commissies van de communistische partij. Als een campagne (in dit geval die van de „socialistische opvoeding”, schrijver) aan de gang is, moeten de groepsleiders alle bijzonderheden trachten te weten te komen over het werk, het gezin en het privéleven van de leden (1). Met collectivisering gaat dus controle gepaard; het verdient de aandacht, dat bij deze controle niet alleen de politie, maar ook de gewone burgers worden ingeschakeld: In de Sovjet-Unie onder Stalin en in Nazi-Duitsland was het gevaarlijk om door iemand op het regiem geuite kritiek niet door te geven; in China moest men als leden van een bepaalde groep elkaar onderling bekritisseren, hetgeen juist mensen die elkaar na stonden hevig deden om te tonen, dat de ideologische belangen het wonnen van persoonlijke gevoelens. Men zou zeggen dat het zelfrespect van degenen, die andere mensen op één van de bovenstaande manieren „controleert”, wel moet lijden: het is de prijs die betaald moet worden voor het lopen van minder risico. Verder is het duidelijk, dat de mensen voor het leefklimaat in een totalitaire staat elkaar gaan wantrouwen en onderling contact gaan mijden, waardoor de mensen bij alle collectivisering in wezen steeds verder van elkaar komen te staan. De totalitaire staat fruikt dus de mens in twee elementaire behoeften, n.l. behoud van zelfrespect en het hebben van contact met anderen, en is daarom in wezen immoreel. In de totalitaire staat wordt er naar gestreefd, dat de politiek een zo groot mogelijk deel van het leven van iedere burger vult. Dat betekent niet dat er vaak in meer of mindere mate dwang wordt uitgeoefend om deel te nemen aan politieke activiteiten in onze zin van het woord (demonstraties, discussiebijeenkomsten e.d.), maar ook, dat allerlei activiteiten, die wij geneigd zijn te beschouwen als behorend in de privésfeer, een politieke waarde wordt toegekend, wat op hetzelfde moment gaat betekenen, dat men niet vrije is in het bedrijven ervan. Zo is men b.v. niet vrij in culturele activiteit en belangstelling vanwege de daaraan toegekende politieke waarde: tijdens de z.g. culturele revolutie in China b.v. werden een winnaar van een jaren geleden in Moskou gehouden Tsjaikowsky-concours voor pianisten de polsen gebroken! Wat nu te denken van de roep op „politisering” van o.m. het toneel in onze eigen samenleving? Vanwege de vergelijking met de situatie in

volg op blz.4

protestanten en humanisten over militaire tehuizen

MILITAIRE KEURING ENZ.

RIJ AAN RIJ PASSEREN ZIJ
GEDWEE IN DEZE SLAVERNIJ
LATEN ZE ZICH BEKIJKEN.
DAARNA BETAST, BEKLOPT
DE EIGEN WIL GESCHONDEN
WORDEN ZIJ
TOT MASSAMOORD BEREID GEVONDEN.

HET EINDPUNT ZIJN DE LIJKEN
VAN SONG MY.

Hans Koopmans

een totalitaire samenleving zou ik überhaupt met een zeker wantrouwen staan, veel sterkere gevoelens dan wantrouwen krijg ik echter als Paul Bimmerts, lid van „Actiegroep Tomaat” zegt: „We zijn in ons denken een stukje verder (n.l. dan de meeste mensen, schrijver), en we zijn bereid . . . anderen te duperen” (2), m.a.w. een groep mensen, die zich zelf als elite beschouwt, bepaalt wat anderen wel of niet mogen zien. Wie op deze wijze wil politiseren geeft veeleer blijk van een totalitaire dan van een democratische mentaliteit. Ik vind het nodig dat we ons tegen eerstgenoemde afzetten.

(1) „Het Parool”, 8-5-1965; gegevens zijn ontleend aan de Chinese Pers, Chinese radio-uitzendingen, en gesprekken met vluchtelingen.

(2) „Het Parool”, 24-12-1969.

Enige tijd geleden verscheen het volgende ingezonden stuk in TROUW:

„In de uitzending van Panoramiek, zondag 2 nov. j.l. is gezegd, dat er geen verschil tussen militaire tehuizen is. Ons antwoord daarop is, dat er wel degelijk verschil in die tehuizen is. Het is voor ons van groot belang, dat de tehuisleider werkelijk een tehuisleider is en geen koffieschenker. Men moet bij die tehuisleider terecht kunnen met problemen, want de geestelijke verzorgers zijn niet altijd aanwezig. Wij zouden ook onze huiselijke sfeer, die er in vele tehuizen heerst, kwijtraken. Dat is wat we in het militaire leven toch al missen. Dat beetje huiselijkheid dat wij nu nog hebben, zouden wij kwijtraken als allen samen zouden gaan. Dan wordt het een groot kantinebedrijf en een kantine hebben we al. Naar onze mening kunnen verschillende richtingen nooit onder één dak gaan, want het spreekwoord zegt het al: twee geloven op één kussen daar slaapt de duivel tussen. Volgens ons wil de Humanist alles op alles zetten om samen te gaan. Samengaan zou betekenen een stuk prot. arbeid verloochenen. Moeten daarom 50 prot. tehuizen wijken voor vijf humanistische? Volgens ons niet!”

(namens een groep militairen)

Seedorf

dpl. sld. Singerland.

Voor hen, die weinig of niets afweten van militaire zaken, dienstplicht, etc., vereist dit stukje wellicht enige toelichting:

In of bij vrijwel iedere Nederlandse legerplaats zijn een of twee militaire tehuizen aanwezig, nl. een katholiek (KMT) en/of (maar meestal „en”) een protestants (PMT). Er bestaan 2 soorten uitzonderingen op deze regel, en wel:

- die plaatsen, waar zo weinig (Ned. dienstplichtige) militairen gelegerd zijn en geen enkel militair tehuis is gevestigd;
- die (vijf) plaatsen, waar behalve een KMT en PMT tevens een HMT (humanistisch) bestaat, nl. in Amersfoort („In ‘t Adlerhuis”), Nunspeet („De Leemberg”), ‘t Harde („De Woldberg”), Havelte („De Huneberg”) en Seedorf (naamloos, maar groot en modern).

In zo’n tehuis is er (vnl. voor dienstplichtigen en kort-verband-vrijwilligers) vooral gelegenheid tot discussie en ontspanning, vaak ook is er studie en zelfontplooiing mogelijk. Discussies worden meestal gestimuleerd door de „geestelijke verzorger”, voor kath., prot. en human. resp. de aalmoezenier, de legerpredikant en de raadsman (er zijn tien raadslieden in het leger en 5 à 6 maal zoveel „aals” resp. „dominees”, de vele „reserves” niet medegerekend). De ontspanning wordt bevorderd door de „tehuisleider”, bijgestaan door hulpkrachten en hulpmiddelen, zoals flippertiestellen, kleuren-TV en biljarts. Verder is er ook altijd wel een „bibliotheek” en een „ruimte voor zelfstudie”, alsmede vaak een kamer waar men diverse hobby’s kan uitleven.

Nu zijn er de laatste tijd stemmen opgegaan voor meer samenwerking tussen de drie „thuisfronten” en wel van de kant van:

- het Kath. en Hum. Thuisfront, die beide hiertoe en tot het oprichten van algemene mil. tehuizen bereid zijn, ook het Pro Rege, de bond van prot. mil. tehuizen;
- de minister van Defensie, die dit vooral op grond van efficiëncie gewenst acht.

vervolg op blz.6

Hoe zwaar die efficiëncy weegt, blijkt waarschijnlijk het beste bij Pro Rege zelf, dat door financiële moeilijkheden al twee tehuisen heeft moeten sluiten. Ik heb dan ook als volgt op het stukje van „dpl.sld.” Singerland gereageerd (wat in enigszins verkorte vorm in TROUW is geplaatst):

„Als reactie op het stuk van de heer Singerland over de militaire tehuisen het volgende:

Hoewel ik niet meer exact weet, wat er in de bedoelde uitzending van Panoramiek is gezegd, kan ik me niet voorstellen dat betoogd is, dat er „GEEN verschil” tussen de tehuisen bestaat: m.i. heeft „de Humanist” (d.i. de heer H. Lips, hoofdtraadsman in het leger) bedoeld, dat het meestal TAMELIJK GERINGE verschil tussen de tehuisen voor de meeste bezoekers niet zwaar weegt, een stelling die ook ik, evenals de heer A. Vermeer, voorzitter van het Humanistisch Thuisfront, kan onderschrijven. Ik ben het volledig eens met de gedachte, dat een tehuisleider dat tehuis ook werkelijk moet leiden en de geestelijk verzorger tijdens dienst eventuele afwezigheid zo goed mogelijk moet vervangen. Geheel oneens ben ik het echter met het idee van de heer Singerland, dat we door het samengaan van de diverse tehuisen „dat beetje huiselijkheid” zouden kwijtraken: in EGO (maandblad van de human. geestelijke verzorging voor militairen) van oktober jl. schrijft de heer Lips: „Natuurlijk moet een mil. tehuis, ontstaan uit de samenwerking van verschillende thuisfronten, rekening houden met het eigen klimaat en de eigen achtergronden van die thuisfronten”. Vervolgens somt hij enige eisen op waaraan zo’n tehuis minimaal dient te voldoen, zoals: ruime mogelijkheid tot ontspanning, gezelligheid en zelfstudie, maar **VOORAL OOK** gelegenheid tot contact met andere geestelijke richtingen en het rekening houden met de wensen van alle richtingen. Dan noemt hij ‘t geval van Hohne in Duitsland: hier is behoefte aan een militair tehuis, maar gezien het aantal daar gelegerde Ned. militairen kan er volgens de minister van Defensie ook niet meer dan één worden gebouwd. Samenwerking lijkt hier dus zeer voor de hand liggend, maar op de onlangs gehouden jaarvergadering van Pro Rege heeft de voorzitter, de heer W. G. Tibben, opnieuw verkondigd, „dat Pro Rege op principiële gronden geen samenwerking wenst met het Human. Thuisfront en zelfs co-operatie met het Kath. Thuisfront weigert, omdat de katholieken niet afwijzend staan tegenover samenwerking met het Human. Thuisfront” (!). Het gevolg van deze starre houding van Pro Rege is, dat er in Hohne gekozen moet worden uit twee alternatieven, nl. een prot.-chr. tehuis of één, waar katholieken en humanisten samengaan. Evenals de heer Lips lijkt het mij dan logisch, dat Pro Rege zich hier terugtrekt, maar ook ik hoop dat ze haar weigerachtige houding opgeeft en tenslotte toch bereid zal zijn tot samenwerking met de andere thuisfronten. Samengaan hoeft helemaal niet „een stuk prot. arbeid” te verlooehenen, mits de op te richten algemene militaire tehuisen tenminste aan de vermelde eisen (vooral de laatste twee) voldoen. Tot slot: het gaat er helemaal niet om, of de „50 prot. tehuisen moeten wijken voor 5 hum.”, maar of Pro Rege bereid is met de andere thuisfronten samen te werken, niet zozeer i.v.m. de door de minister zo belangrijk geachte efficiëncy (wegens de overheidssubsidie), maar vooral ter vermeerdering en verbetering van de wederzijdse contacten en het onderlinge begrip” ! ! !

Middelburg

Dpl.kpl A. M. Hegt
(om te plagen!)

een uittreksel van paardeko(o)per wendier tegen wetenschap

Elke dag brood eten maakt iemand niet tot bakdeskundige en elke dag brieven schrijven niet tot spellingdeskundige. Taal is het middel om gedachten door klanken over te brengen. Schrijftaal is afbeelding van klanken door letters. Een plantkundige, een sterrekundige en een taalkundige beschrijven feiten en geen meningen over feiten. Smaak hoeft hij niet te hebben, want kwesties die met mooi of lelijk te maken hebben, mogen hem niet interesseren.

In tegenstelling tot de taalkundige heeft de letterkundige wel met mooi en lelijk te maken. Letterkunde is een onderdeel van de esthetika, taalkunde helemaal niet. Een goeie schilder heeft niet perse ook verstand van de scheikunde van de verfstoffen, een goeie letterkundige niet van fonologie. Daarmee is het probleem van de verhouding van de letterkundige tot de spelling opgelost.

Wie er nog niet van overtuigd is dat spelling wat anders is als taal, moet er maar ‘s aan denken dat er tientallen talen bestaan die nog nooit op schrift vastgelegd zijn; maar de volksstam die niet kan spreken en wel kan schrijven wacht nog op ontdekking.

Welke dwaasheden van de tegenwoordige spelling veroorzaken verreweg de meeste last? Het is zo erg op een aantal punten, dat de spellingsanering het sluitstuk zou mogen worden van de sociale wetgeving. Een spelling is er niet om een hele kleine groep intellectuelen de kans te geven om zich van de „massa” te onderscheiden. Hoe wetenschappelijk gefundeerd allerlei uitzonderingen ook mogen zijn, we mogen nooit vergeten dat spellingregels er zijn om door de grote massa toegepast te worden met een minimum aan geheugenbelasting.

De sjwa spellen we op tien verschillende manieren: e (in de) - he (in het) - ij (in mijn) - o (in Stavoren) - i (in tachtig) - u (in krokus) - ‘ (in ‘t) - een (in eens) - en (in lopen) - ee (in een) en bovendien horen we tussen de l en de k (in melk en wolk) een sjwa die we helemaal niet schrijven.

U bent het hier niet mee eens? U vindt woorden die uitgaan op -e vulgair?

Dan zijn het Frans en het Duits wel erg vulgaire talen. Inderdaad het is enkel inbeelding. De letter heeft u gesuggereerd dat hij beter was als de klank en u bent er ingelopen. U dacht nog dat taal letter was; het is klank.

Onze potsierlijke werkwoordspelling. Het onderscheidt ei/ij en ou/au. Een klinker in open lettergreep. Woorduitgang op d, maar nooit op z. Spelling van de lid- en voornaamwoorden. Het weglatingsteken: ‘s-. De u voor de w. De bastaardwoorden die volkomen ingeburgerd zijn. Woorduitgang op i.

Spellingsanering verbreekt de banden met de klassieke cultuur! Mensen die dit argument hanteren moeten mite als mythe, maar ook zolder, kelder en venster als solarium, cellarium en fenestra spellen, want zo spellen de Romeinen. Weet u dat de Italiaanse cultuur voor z’n ondergang staat? Dat komt zo: de Italianen spellen het woord mite als mito.

Verbreekt de banden met aangrenzende kulturen. Als onze kinderen kado meteen op z’n Frans leren spellen zullen ze straks in de Franse les minder moeite met die spelling hebben. Die 98% kinderen die nooit Frans zullen leren hebben het gelukkig aanzienlijk makkelijker met kado. Sociaal gezien dus een aanzienlijke verbetering.

Hoe moeil&k &t is om &n zelf&dacht& spelling kons&kwent toe t& pass& blijkt herhaald&l&k in &t stukj& van May&r in Libertijn III nr. 9.

Fout& met d& sjwa: eerst& reg&l, de met e — vijf&d reg&l, sgreiven met e — neg&nd& reg&l, klingkers met e — enz.: gespelt, vermelt.

Met d& v&erdubb&ling: achtst& reg&l, aa, ee, ie in plaats van ii wat kons&kwent zou zijn — draamatie-seerun, lieteratuur. Afg&zien daarvan heeft May&r last van srift-induktie: hij laat z&n oordeel ov&r spelling afhang&n van &t idee dat ie door d& g&wraakt& spelling ten onrecht& van z&n eig& uitspraak heeft.

Als ie in &t dag&lUks& spraag&bruik werkwoords-vorm& en meervoud& uitspreekt met &n n op &t eind, dan b&hoort ie tot &n dialektiese mind&erheid en spreekt v&rmoed&l&k geen ABN. Ied&r die leest, laat zich door &t g&srev&n& leid& en zegt: lop&n, popp&n, met m&neer d& uil zelfs één in plaats van lop&, popp& en &n, wat vrijwel ied&reen in &t buurpraatj& of koop-g*sprek zegt. Lopun is dus onzin.

D& sjwa is &n moeil&k af t& grenz& klank; maar &t is geen korte u. &n sjwa ontstaat doordat &n klink&r toonloos en zond&r klemtoon d& neiging om &n slord&g& vlak& a t& word&. In veel westeuropes& tal& neig& niet b&klemtoond& klink&rs naar &n vlak& u-klank. Door echt&r &n u t& srijv& introduceer j& &n moeil&kheid die g&lijk staat aan d& moeil&kheid van nu, met d& driewaardig& e: è, ee en sjwa.

Verd&r zijn &r nog moeil&khed& die ing&kank&rd& g&woont&s betreff&. Spreekt May&r echt tuss& d& s en d& r &n g uit? Vast niet. Srijf g&woon sr. Toeg&-gev&, &t is moeil&k om m&teen van d& s naar d& tong-r t& gaan; in d& praktijk sprek& d& meest& mens& na d& s &n keel-r uit of voor d& tong-r nog &n keelklank die veel weg heeft van d& hard& ch — maar geen gl! Ook is &t onzin om tuss& d& n en d& k &n g t& srijv&. Ga maar na: d& n wort voor in d& mont uitg&sprok&, met d& tong vrijwel teg& d& tand&. Door d& volg&nd& k wort d& n als &t war& naar &t midd& van d& mont

g&trokk& en zo ontstaat &n zang&r&g& klank, die iets and&rs is dan n plus g. Eerd&r wort &n g meer in d& richting van d& zacht& k g&duwd: mangrov&. Die acht& k kenn& w& trouw&ns in &t ned&rlants bijvoorbeeld in &t woord zaqdoek. And&rs dan in &t duits, eng&ls, frans, heeft d& g bij ons niet d& b&tek&-nis van &n zacht& k. W& zoud& hiervoor d& vrij-kom&nd& q kunn& g&bruik&; en w& zoud& d& c die ook geen enk&l& nutt&g& functie heeft kunn& gaan g&bruik& voor d& hard& g-klank in plaats van d& om-slacht&g& ch.

D& tweeklank&: eu, au, ou, ei, ij, oe. Hier sreewt d& ei/ij met d& au/ou &t hartst om &n oplossing. W& hebb& in ons alfabet &n ij; onzin dus om ei t& will& srijv&. Bov&ndien lijkt d& ei bij &t ler& lez& t& veel op d& ie; &r zoud& ook alleen maar srijfmasjien&s met &n ij g&importeert moet& mog& word& en d& typist& zou g&leerd moet& word& om die ij als masjien-lett&r t& g&bruik&.

De ij is niet iejee, dan zou ej &r nog dich&r bij kom&. Voor d& ou lijkt &t v&rstand&g om d&ned&rlands& woord& naar fr&kwentie t& inventariser& en op grond daarvan een van beid& t& kiez&. B&langrijk lijkt m& in ied&r g&val dat &r &n tek&n voor d& sjwa komt; misschien kan d& r&daktie hier &n omg&keerd& e lat& afdrukk&. Want telk&ns &n hoofdlett&r aanslaan voor &n zoveel voorkom&nd& klank is welhaast ondoenl&k.

Luuc Bau&r

PS. Ov&r &n tweed& klas g&sprok&. Mijn docht&-tj& zit in d& tweed& klas; z& las &t stukj& mee en zei: die m&neer is &n beetj& gek hoor, want &t is toch hel&maal geen u?! En weet j& wat echt moeil&k is? Veer met twee ees, want somm&g& kind&r& srijv& daar altijd &n i. Dat klinkt ook haast net zo als d& i, hè papa?

Verbreekt de banden met het eigen verleden! We kunnen na sanering geen teksten van grote klassieke schrijvers meer lezen. Kijk, hier blijkt nu duidelijk dat de Nederlandstaligen zelfs in de tweede helft van de twintigste eeuw nog geregeld middelnederlandse en 17e eeuwse teksten lazen. Maar ook hier zit de moeilijkheid in de taal zelf en niet in de afbeelding ervan.

Maar hoe komt het nou dat de mensen zo fel worden als je ze een dienst wilt bewijzen door hun spelling te fatsoeneren? Omdat ze net als wij een wendier in zich hebben dat zich in beginsel tegen elke verandering verzet. Onze mensen zijn conservatief en ouderwets. Zodra een stuk onzin maar traditioneel is, knielen ze ervoor neer om het te aanbidden.

sekretariaat Nederland; J. C. Klaassen,
Valkenboslaan 314, Den Haag 2027

redactioneel

We kunnen het wel met de kritiek van Luuc Bauer eens zijn. Graag hadden we ook iets gehoord over de mogelijkheden welke er zijn om de spellingsveranderingen in de praktijk door te voeren. Voor Libertijn is het trouwens interessant hoe ook andere zaken welke in onze samenleving ter discussie staan werkelijk verbeterd kunnen worden.

uit een brief van een soldaat aan zijn vriend, die al afgezwaaid is

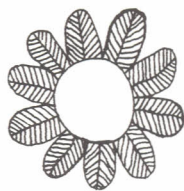
Gerrit Pelkman

Waarde vriend, laat je door deze ouwe stomp (als nog - red.) een voorspoedig 1970 toewensen!
Hebben jullie de feestdagen ook in de gepaste stemming doorgebracht? Nou, ik wel hoor. Als ze mij zien, dan beginnen ze al te zingen: „Lang zal die leven in de alcoholica!”

Maar, Bas, als die meneer van de televisie zijn zin krijgt, en aan het eind van dit jaar de derde wereldoorlog uitbreekt, dan laat ik me bij de cavalerie plaatsen hoor; bij jouw onderdeel. We gaan samen naar het front met onze pukkels vol drank.
Hoe zalig te sterven voor het Vaderland,
Een fles jenever in de rechter hand
Au, oef, oei, pùùùh (laatste adem), hik!
O onvolprezen letargie.

Lieve vriend, de derde wereldoorlog gaan we winnen hoor. Ik heb namelijk een nieuwe gevechtstaktiek ontwikkeld . . . Kijk, heel eenvoudig, als de Russen komen, dan gaan we met zijn allen feestvieren. Dan gaan ze met ons meedoen, en vergeten waar ze voor gekomen zijn. Na afloop gaan ze dan gewoon weer naar huis terug. Nou tabé Iwan, het was gezellig hoor! Een volgende keer doen we het bij jou thuis over hè? En dan mag ik met jouw vrouw hè?

Natuurlijk zijn er wel wat weerstanden te overwinnen. Met name vertegenwoordigers van DAF en Philips hebben zich sterk tegen mijn plannen gekant. Maar ik heb de hele vermaaksindustrie achter mij . . . en Rijnbende is al in de Kamer aan het Lobbyen . . . De Jong en Den Toom zijn al gezwicht; zij hebben een team van deskundigen de opdracht gegeven te bewijzen dat aan mijn plannen grote economische en sociale voordelen verbonden zijn.

het georganiseerde humanisme

Frits van Oostvoorn, lid H.V.
ex-voorzitter H.J.G. Amsterdam

Is het einde van het Humanistisch Verbond in zicht? Een vraag, die zeker zin heeft, als je na twee jaar lid te zijn van de H.J.G. en het H.V. een balans voor je zelf opmaakt.

1. Zeker nu na de jaarwisseling is de verleiding groot, om eens na te kaarten over het wel en wee van de H.J.G. en het H.V.

2. Er wordt veel gesleuteld in de trant van kleine reparaties.

Is het belangrijk om als H.J.G. of als H.V. een eigen ruimte te hebben, veel of weinig leden, met of zonder specifieke humanistische visie, met of zonder actie, gezelligheid, vorming enz. voort te bestaan?

3. Hebben we het verbond daarbij nodig? Allerlei vragen, waarmee we het belang van het bestaan van het H.V. voor onszelf of voor anderen vergroten of bevestigen. Men werkt dan met de premisse, dat het H.V. een bestaansfunctie heeft.

4. Mijns inziens wijzen de ontwikkelingen en veranderingen in de maatschappij op het tegendeel. Het gaat mijns inziens om, of wij met de inhoud van de informatie, die ons vanuit het H.V. bereikt, een wezenlijke, m.a.w. feitelijke en daadwerkelijke verandering, de maatschappelijke situering van de mens aanbrengen.

5. Helaas moet ik bekennen, dat dit de laatste tien jaar niet meer voorkomt. Let wel, ik heb het hier over het georganiseerd humanisme. In de bewegende en veranderende maatschappij, waar wij allen deel van zijn, is voor meten en waarderen van het gebeuren, als groep geen sprake, laat staan van vormgeven.

6. Slechts tot consolideren, op eenvoudige wijze, met of zonder uitspraak van het hoofdbestuur, zijn wij in staat.

7. Is het humanisme van uit het verbond nog wel het bruikbare gereedschap? Ik meen van niet. Ik vraag niet om „duidelijke” uitspraken of een houvast, of een autoriteit, of een absolute waarde.

8. Nee het belangrijkste: een zo optimaal mogelijke autonomie voor ieder mens wordt op vele andere wijzen bereikbaar gemaakt.

9. Natuurlijk zijn we in staat om zo veel ideeën in mooie frasen verpakt, te verkopen. Het blijft echter een luchtspiegeling, als we niet de daad erbij voegen en de maatschappelijke vorm en structuur creëren, afhankelijk van plaats en tijd, die daarbij past. Dit dan niet, om daar weer nieuwe autoriteit aan te verlenen. (Leest hierover het artikel in Vrij Nederland van 2 jan., van dr. R. H. Hoodakker: „arts en autoriteit”).

10. Binnen het Humanistisch Verbond en ook in de H.J.G., kan men zich, gemakkelijk en vrijblijvend en zonder zelf deel te nemen, afzetten tegen een bepaalde autoriteit.

Een goed voorbeeld van onmacht en inconsequentie is de functie-konferentie van het H.J.S., d.d. 18/19 oktober te Bunnik. De vier grondslagen, waaraan een H.J.G. en mijns inziens ook het H.V. zijn bestaansrecht ontleent, waren: aktievoering, vrijblijvende bezinning, geëngageerde discussie en gezelligheid.

11. Deze grondslagen zijn, wil men althans ernst maken met de realisering, strijdig met elkaar, als men dit in één organisatievorm wil passen. Ieder van de vier punten eist, wil zij effectief zijn, een specifieke organisatiestructuur en de mensen, die het willen en kunnen waarmaken.

De enige actie van het H.V., waardoor zij dan ook is opgericht en waardoor zij groeide, is de strijd om erkenning en waardering van een godsdienstige levens-

vervolg op blz.13

hv: humanisties verbond: 'n doje klup?

HET OUDE JASJE VAN HET HV

Het eerste, dat je na lezing van Frits van Oostvoorn's verhaal denkt, is: „Waarom is deze artikelist nog lid van een vereniging waarvan hij zelfs de bestaansfunctie ontkent?“ Maar gelukkig kom je al snel tot de konklusie, dat de schrijver óf actief aan veranderingen van HV-strukturen meewerkt (ondermeer d.m.v. ingezonden stukken), óf dat hij enkele reële funksies van het Humanistisch Verbond al dan niet bewust geen plaats geeft in zijn betoog. Mochten beide veronderstellingen niet juist zijn, dán geldt alsnog het onverbidelijke ekskuus, dat hij zich bezig houdt met het „bereikbaar maken van een zo optimaal mogelijke autonomie op vele andere wegen“ . . . ? ? ?

Het is logies dat de verburgelijking en verstarring van het HV bij nieuwkomers en buitenstaanders een gevoel van afkeer en bij een groep grotendeels jonge leden irritatie veroorzaakt. In het biezonder de angst om op politiek terrein te komen, ook al wordt door het niet uitspreken voor het bestaande gekozen.

HUMANISME: A WAY OF LIFE

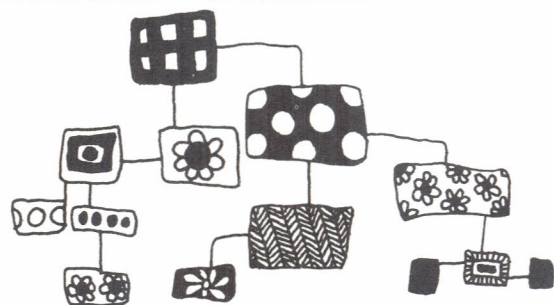
In tegenstelling tot andere geestelijke stromingen wordt door het humanisme niet gekozen voor een of meerdere goden, voor reïncarnatie, voor een antichrist of voor een ontkenning van een godsgedachte. Het humanisme hecht zich niet primair aan iets boven- of buitenmenselijks, maar stelt de mens sentraal. Voor het ongrijpbare van het leven en de mysterieuze relatie tussen mens en kosmos is geen kant-en-klaar oplossing te geven. Binnen de speelruimte die het humanisme eigen is kunnen religieuze gevoelens voor de een en een atheïsme voor de ander bestaan. Na deze plaatsbepaling in al-dan-niet religieus opzicht kan als meest wezenlijk beginsel genoemd worden, dat denken en doen steeds als kriteria moeten hebben het streven naar vrijheid gekoppeld aan verantwoordelijkheid, solidariteit en gerechtigheid. In deze erkenning van rechten onderscheiden humanisten zich niet van „andersdenkenden“. In verband met de toenemende ontkerstening zullen steeds meer mensen zich met dit idee van humanisme kunnen identificeren, tenzij humanisme met het HV verward wordt en een onbegrijpelijke toestand wordt.

EEN RANGSCHIKKING VAN AKTIVITEITEN

Naast, en nu na het tegengaan van de diskriminatie t.a.v. buitenkerkelijken wil het HV een geestelijk centrum en servis-instituut zijn voor buitenkerkelijken en hun „levensvragen“. Dit blijkt ondermeer uit de geestelijke verzorging in gevangenissen en leger, regelmatig verschijnende publikaties, de organisatie in plaatselijke gemeenschappen, die voor een kleine kring 40⁺-leden in een behoefte lijken te voldoen en een aantal activiteiten, die van een diskutabele vorm van verzuiling getuigen, met name de H. Stichting voor Huisvesting van Bejaarden, Stichting H. Militaire Tehuizen en het H. Instituut voor Ontwikkelings-samenwerking. Filosofie behoort op deze terreinen niet aan de orde te zijn, de H. is waarschijnlijk alleen om taktiese redenen toegevoegd. De A. (= algemeen) evenwel, zou een meer humanistische oplossing geweest zijn.

DE ZIEKE SAMENLEVING

In één statutair opgelegde taak heeft het HV gefaald: n.l. het wekken van belangstelling bij buitenkerkelijken in Nederland voor niet-materiële zaken. Vooral het „saaie gezicht“ van het HV heeft hieraan schuld. Maar ook de (mis)vorming van degenen die wel bereikt worden bestaat uit het konformereren van kritiese mensen aan de bestaande maatschappij. Er wordt niet getracht te komen tot het ontdekken van jezelf als individu, je omstandigheden, je omgeving . . . en dan uiteindelijk de ontdekking, dat je de beginselen, die je noodzakelijk acht voor een menswaardig bestaan niet waar kunt maken in deze maatschappelijke strukturen en wereldorde. Een vereniging als het HV, die levensgeluk voor elk individu eist zal alle kanalen bevaren om uit deze impasse te komen. Vrijblijvend gepraat is werkelijk te gek. Theorie is alleen zinvol als het tot handelen leidt. Het geduld is op. Bij het zien van zoveel onrecht (Naast Derde Wereld en diktaturen, in eigen land miljeuverontreiniging) is het onzedelijk dat een n.b. humanistische organisatie en haar leden niet voortdurend duidelijk en konkreet een standpunt willen bepalen en daaruit konsekwenties trekken.

visie. Slechts een vage vormende en gezelligheidsfunctie is overgebleven.

Dat een H.J.G.-Rotterdam het zo goed doet, heeft een verregaande soos-gezelligheid als grondslag. Men is daar zeer bedreven in geworden.

12. De nu afnemende behoefte aan kontakt-gezelligheid, met uitzondering van de H.J.G., heeft voor het H.V. al geleid tot het mislukken van vele soorten van bijeenkomsten in de gemeenschappen.

Voor vorming en verdieping heeft men geen geld, en men mist de mensen, die de tijd en kennis voor dit belangrijke werkbezitten.

13. Het H.V. en vooral de H.J.G. en zijn klubjes, die leven bij de gratie van enkele vriendelijke „Zelfdoeners“ en zijn dus totaal niet in staat om dit te verwezenlijken. Deze vriendelijke mensen hebben in het H.V. hun identiteit gevonden en blijven verder, kritiekloos voor zichzelf en het H.V., plakken.

De langzame afname van het ledental, de toenemende vergrijzing en de totale desinteresse zijn hier het bewijs van. Niet alleen de bronnen van het humanistisch denken verplaatsen zich. Ook de strukturen, destijds jubelend binnengehaald, zijn nu dringend aan revisie toe. De impotentie van het georganiseerd humanisme is duidelijk. Alles blijft stil in het verbond. Congressen zijn allang gedevalueerd tot twee-jaarlijkse reünies.

14. Terugkomende op de „vorming“. Deze funktie wordt in toenemende mate door andere instituten, met beroeps-krachten vervuld.

15. Het georganiseerde humanisme vervult zijn rol in het rollenspel van de maatschappij en tracht in het krachtenspel zijn autoriteit, die vanwege de goede rolbezetting in het hoofdbestuur is ontstaan, als pressiemiddel nog te gebruiken. Dit is tenenemal af te keuren, slechts analyse, argumenten en motivatie dienen doorslaggevend te zijn, als het probleem van de mens in de samenleving op het spel staat.

Bovenstaande zijn slechts losse gedachten en pretenderen geenszins volledig te zijn.

Dit is de huidige situatie; het Alternatief zal ervoor in de plaats moeten komen. Maar aan deze Alternatiefweg zie je dat geschetste Erasmushuis; je kan het afbreken voorbijlopen of bezetten. Afbreken lijkt niet te stroken met die specifiek humanistische gezindheid, die verdraagzaamheid ademt (weetjewel). Bij het „voorbijlopen” hoort de plastiese voorstelling van een HV, dat „vanzelf tóch wel dood gaat” . . . Een verzet tegen ontmenselijking van de maatschappij lijkt per definitie een taak te zijn voor dit (of een ander) humanisties verbond. Naast partijgebonden politiek, kerkgemeenschappen en direkte belangengroepen kan een organisatie met een kontinuu karakter, die zich krities bezighoudt met de maatschappij, een duidelijke invloed hebben op vernieuwingen. Om de mentaliteit te kunnen beïnvloeden en zodoende van alle potentiële invloed gebruik te maken, zal voor de derde mogelijkheid, de Bezetting gekozen moeten worden (wie doet er mee). Is het mogelijk, dat het HV meer maatschappelijk betrokken raakt? Waarom niet, de mogelijkheden hiertoe zijn niet (allemaal) benut. Is het HV een voorbeeld van wat het vervullen van de verplichting tot inspraak voor mondiale mensen behoort te zijn? Er zal een grotere doorzichtigheid in het Verbond moeten komen, zodat de (adspirant-)leden zich erbij betrokken kunnen voelen.

DEKT DE HUMANISTIESE VLAG DE LADING?

Hoewel hier dezelfde wanhoopskreten te lezen zijn verschildt deze benadering van het artikel over georganiseerd humanisme van Frits van Oostvoorn. Het is jammer, dat hij destijds niet deelnam aan het HJS-functie-weekend. Dan waren de volgende verbanden duidelijker geworden: Gezelligheid (die geen problemen biedt) is de naam voor de sfeer die oriëntatie en meningsvorming mogelijk maakt, zodat gemotiveerd aksie gevoerd kan worden. Het unieke van bijvoorbeeld die HJG te Rotterdam is niet zozeer de lezing + discussie, maar ligt naast het zoeken naar konkretisering van voornoemde formule in de knipoog naar dogma's en het open karakter van de groep met de mogelijkheid tot een zinnig gesprek. Ook voor ouderen lijken ontwikkelingen in deze richting gewenst, omdat aan hun behoefte tot het leggen van goede kontakten in deze konsumpsie maatschappij geheel niet wordt tegemoetgekomen. Ter praktisering van de H. kunnen op deze wijze gemobiliseerde leden een bepaalde problematiek analyseren (bijv. in werkgroepen) om tot handelen te kunnen komen. Een uitspraak van het hoofdbestuur zal dan zeer zeker niet als autoriteit beschouwd worden, maar als een spiegel van strijdvaardige leden, die de loop van de gebeurtenissen niet nemen en daaraan uiting willen geven. Leden die het met zo'n standpunt niet eens zijn hoeven zich niet tekort gedaan te voelen, er moet binnen de vereniging voldoende gelegenheid zijn om een andere gedachtengang te doen horen en een heroriëntatie te doen plaatsvinden. Blijkt deze gang van zaken niet mogelijk dan is van humanisme in eigen organisatie geen sprake en zal als uiterste konsekwentie de volgende splitsing moeten plaatsvinden:

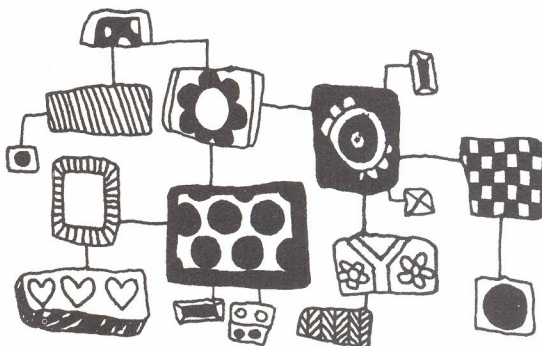
organisatie a: ter behartiging van de belangen van buitenkerkelijken, humanisten in deze maatschappij.

organisatie b: Om het humanisme ten dienste van maatschappijverbeteringen te stellen.

Overigens het HV is niet de enige organisatie waar een dergelijke discussie aan de orde is; bij de NVSH voltrok zich een splitsing, bij de BBK is het nog steeds onrustig, bij de kerken lijkt het een en ander intern opgelost te kunnen worden.

nog meer opmerkingen over georganiseerd humanisme

W. A. VAN DUYL

Het is „in” om te kanken op de gevestigde orde. Omdat dit „in” is, gebeurt dit vaak „rücksichtslos”. Men vergeet soms de grote inspanning die men zich heeft getroost om een bepaalde ordening te realiseren! Het is ook gemakkelijker oordelen, naarmate men minder gehinderd wordt door kennis van zaken. Overigens, als men tot een organisatie als het H.V. toetreedt, is men medeverantwoordelijk voor de realisering van de doelstellingen!

Tot zover mijn eerste reactie op de „losse gedachten” van Van Oostvoorn. Hij besluit zijn verhaal met de opmerking dat hij hierin niet volledig is geweest; wellicht heeft hij nog veel meer van die losse negatieve gedachten! Ik geloof meer in samenhangende gedachten. Ik voel er daarom niet voor om die losse gedachten één voor één te bekritisieren, en beperk me tot enige algemene opmerkingen.

Het humanisme is gericht op INDIVIDUELE verantwoordelijkheid. Het H.V. tracht daarbij als organisatie de buitenkerkelijken van dienst te zijn. Het pretendeert niet een verklarende ideologie te kunnen bieden. Omdat bij het humanisme de mens centraal staat, kan het dynamischer zijn dan b.v. het christendom. Verstarving van het georganiseerd humanisme is een gevolg van onvoldoende belangstelling bij jonge mensen. Het H.V. is een organisatie, en organisaties worden door hen gewantrouwd omdat deze „ruiken” naar establishment. Ik meen echter dat er zoveel urgente maatschappelijke problemen zijn, dat het verstandig is alle verantwoorde middelen aan te wenden om naar oplossingen te werken. De H.V.-organisatie is een van die middelen. Geëngageerde jongeren moeten invloed in het H.V. verwerven om het humanisme aan de hedendaagse problemen dienstbaar te maken. De problemen zijn van zo'n omvang, dat het humanisme niet dienstbaar kan zijn in een „vrijblijvendheid”.

In het toch korte bestaan van het H.V. heeft het door INSPANNING van weinigen

INSPANNING VAN WEINIGEN bewezen in vele opzichten dienstbaar te zijn. Het zou goed kunnen zijn als het H.V. hiermee eens wat reclame maakte.

Zo zijn congressen persé niet „allang gedevalueerd tot twee-jarlijkse reünies”, zoals Van Oostvoorn meent.

Nooit heb ik een congres meegemaakt dat zo vruchtbaar is geweest als juist het laatste. Men heeft ingezien dat er nieuwe taken zijn voor het H.V. Ook heeft men besloten tot herziening van de beginselverklaring. Niet alleen is veel besloten, het congres was ook een hoogstaand cultureel gebeuren. Het is wellicht een troostende gedachte, dat op H.V.-congressen zoveel kritiek wordt gelanceerd, dat het nauwelijks voorstelbaar is dat het H.V. zal voortbestaan als er geen taak meer voor is. Tenslotte wil ik met bescheidenheid verwijzen naar mijn „gedachten over het H.V.”, beschreven in Lib. 7 en 9.

humanisme inspirerend?

ed plieger

Er wordt al zoveel negatiefs over het georganiseerde humanisme (en ook het georganiseerde humanisties jongerenwerk) gezegd, dat we het nu zo langzamerhand wel weten.

Het is allemaal niet inspirerend, niet militant en er gaat weinig of niets vanuit. Het heeft geen zin op die konstatering te blijven sabbelen; wat kunnen we ermee doen?

Het probleem zit hem eigenlijk ook niet in het humanisme als georganiseerde structuur. Het probleem zit in ons zelf. Eigenlijk zijn we immers heel tevreden met de maatschappij zoals hij is. Goed er zijn nog wel wat schoonheidsfoutjes hier en daar en we proberen — pragmaties als we zijn — er iets aan te doen.

Maar met de basisstructuur van onze maatschappij — de nadruk op de strikte individualiteit — zijn we het eens of niet?

We hebben geen behoefte om tot fundamentele veranderingen in onze maatschappij te komen.

We zien wel problemen; b.v. de lucht en waterverontreiniging, de toenemende verkeersproblemen, de waste-productie, het achterblijven van de „ontwikkelings“-landen . . . Maar die problemen zien we als afzonderlijke zaken, die ieder op hun eigen wijze opgelost kunnen worden. Pragmatiese oplossingen, we zoeken de oplossing als zich het probleem voordoet.

In feite hollen we voortdurend achter de ontwikkelingen aan. In plaats dat we de ontwikkelingen bepalen en er richting aan geven, moeten we voortdurend ons best doen niet overspoeld te worden door die ontwikkelingen, die zich als het ware buiten ons om afspelen.

We zijn konstant in ademnood. Zo gauw we een probleem hebben ingehaald en opgelost en we even willen bijkomen, doet zich een ander probleem voor. Een visieuze sirkel van het voortdurend bezig zijn met het vinden van oplossingen voor problemen zonder tijd te vinden je af te vragen, wat de **werkelijke oorzaak** van die problemen is.

Het georganiseerd humanisme breekt uiteraard ook niet uit die visieuze sirkel, ook daar geen tijd voor het achterhalen van de werkelijke oorzaken van de problemen. Daarom is het even weinig inspirerend als al die andere organisaties, kerken, partijen, die ook voortdurend achter de ontwikkelingen aanhollen.

Misschien kan het humanisme toch iets leren van de goeroe's. Inspiratie is geen kwestie van veel denken, van denksystemen ontwerpen, maar van inkeer in jezelf, een emotioneel gebeuren, leren afzien van zaken die je tot nog toe vanzelfsprekend vond. Kan het humanisme in die zin inspireren?

